

1987.11.20 יום חמישי 8 שבת-השמינית
 (התקיימה גם הפגנה) גם כיום
CHĘSTOCHOWA, ALEJA G. TELEFON 201.
 (התקיימה גם הפגנה) גם כיום

מרייטאג, פ' בהעלותך ט"ו סיון תרצ"ג.

די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון קאָאָפּ. סוחרים און פאַבריקאַנטען-באַנק מיט בערג. פער. קומט פאַר 11-טען יוני 4 נאכמיטאג אין לאַקאַל פון סוחרים-און פאַבריקאַנטען-פערזאין אלע וואָס באַזוכט 3-5

טעג אדרונג: (1) ערשטונג און וואלען פון א ארציענדער. (2) ארציען דעם פראטעקטאָן פֿון דער פּרינציפּאל אָנעמבער פּערוואַלטונג. (3) אַ בעריט פון דער ערצוואַלטונג פאר'ן יאהר 1932. ב. פאָלענד דעם פּילאנס און רענונג פון היקוט און ריוו ספּירן יאהר 1932. ג. ארציען און דער אויפנויט-מאָכט פאר'ן יאהר 1932. (4) פארלענד דעם בעריט פון דער קאָנפּענאָ, וועלכע אָנ-אורכענעמיהט פּענאָרען דורך דעם פּערבאנד פון די יידישע קאָמפּאַניע בעבן פאר'ן פּילען. (5) אָננעמקען דעם ברודעס און ערשטלעך אָנעמבער דער ערצוואַלטונג און אויפנויט-ראט (6) צוטיילונג פון ריוו. (7) ברודעס און יאהר 1933. (8) ענדערן דעם פאראגראף 7 פון סטאטוט. (9) בעשטימער די גרעניץ פון די העכסטע ערפילטונג-סומע. וועלכע די באנק קען נעמען אויף זיך. (10) בעשטימען די גרעניץ פון דעם העכסטען קרעדיט פאר א מיט-גילד. (11) וואלען א. פון 2 פּערוואַלטונג-מיטגלידער און 3 פּערסענלעכע אַגסטיט די אַבסטרעקטע. ב. 3 מיטגלידער פון אויפנויט-ראט. עס פּערטענען אריין: פון דער פּערוואַלטונג הייז: היים וועקסלער, היים דאדוואַיטס, היים דאדוואַיטס-ראט הייז: ז. שטילער, קאָרען און דער בעמערקונג: פארשטענדע פּעסלידער קאָנען ווערען געוועלטלעך געוועלטלעך.

ד' יערהרליכע אָלגעמיינע פערזאמלונג
זונטאג, 7. 11 יוני 1933 י. קומט פאר
אין לאַקאל פון דער געזעלשאפט, אל. קאָנצירשק' 16
4 נאָכמ. אין ערשטען טערמין און 5 נאָכמ. אין צווייטען טערמין.
ד' פערזאמלונג

צוגעשיקטע מעלדונגען.
מיר גיבען צוויי עקלערונגען: די ערשטע צוגע-
שיקט דורכ'ן קליינהענדלער-מעפאנד, אלע 8 №
און די צווייטע עקלערונג פון 'ה' יורקעוויטש גופא.

ערקלערונג.
אין צוזאמנהאנג מיט'ן ארטיקל „שעהנע מעשים
פון עהרליכע עסקנים“, געדריקט אין „אונזער טשענ-
סטאכאָווער עקספרעס“ № 127 פון 5 ד.ה. ערקלער
איך פפצנטליך, אז צום דערמאנטען ארטיקל האָב
איך קיין שייכות נישט. איך האָב מיט קיינעם דער-
פון נישט אַרעדט און בעשולדיג נישט קיינעם פון
דער פערזאנלעכע פון קליינהעלדער-פערזאנלעכע
פוילען, אַבט. אין טענעסטאכאָו, אַלעס, צו הא-
בען א שייכות מיט דער אינטערווענץ, וואס איז
דערמאנט אינ'ם אַרטיקל, איך בעדייער זעהר וואס
מיין פערזאן איז יינגעצויגען צוזאראפן אין דער-
מאנטען ארטיקל.

ערקלערונג.

איך ערקלער, אז פון ארטיקל אין "עספראנס" טון 4.6: "שעהנע מעשים פון עטליכע עסקנים", האָב איך קיין אנהונג. איך בעדויער זעהר, אז דאָס איז נעקעמפן אין דער עפענטליכקייט, פון וואס איך האָב גרויס קרענקייט.

אברהם יורקעוויטש.

אויפגאברייטונג.

איך פאָדער אויף מיין פֿאַקטאָר ה' ש. וואָלפֿבערג
דאָס ער זאל מיר בעצאהאַלען די סומע פֿון 900 זל.
פאַר דיראַנצוואַנציג, וואָס מיר קומט ביי איהם שפּעטסט.
טענס ביזן 1-טען לייפֿטען ד. י. אויב נישט וועל
איך זיין געצוואונגען אויסצופיהרען די עקסמיסיע,
וואָס איך האָב אויף איהם.

ז. שוידערסקי, קראקאווער 7.

ODCISKI
ZGRUBIAŁA SKÓRA I BRODAWKI
USUWA BEZ BÓLU I BEZPOWROTNIE
KLAWIOL
"C. AR. KOWALSKI"

2 razy w miesiącu otrzymuję świeżą krowiankę, którą codziennie szczepię ospę ochronną

Starszy felczer

ST. MITTLER

Częstochowa, Piłsudskiego 7

Tel. 804.

צו פערדינגען 2 אלע 18
2 זונטיג שטובען מיט א קינד
מיט בעקוועמליכקייטען
ערקונדיגען זיך ביים חיו"ו וועכטער.

SUDORYN
"DAR. KOWALSKI"
W PROSZKU USUWA
POT I NIEMIĘTŁOŚĆ

Gimnazjum Tow. Żydowskich Szkół Średnich
z prawami szkół państwowych
CZĘSTOCHOWA, UL. DĄBROWSKIEGO № 7. Telefon № 158.
Egzaminy wstępne do klas gimnazjalnych i powszechnych
odbędą się w terminie przedwakacyjnym
dnia 16 czerwca r. b. o godz. 8-ej rano.
Uczniowie przedstawiający świadectwa z ukończenia 6 oddziałów
szkoły powszechnej zdają egzamin do III klasy (I-a nowego typu)
z 2-ch przedmiotów.
Zgłoszenia przyjmuje kancelarja codziennie od g. 9—1 przed poł.

Szkoła Rzem.-Przemysłowa dla Żydów w Częstochowie
przyjmuje zapisy na rok szkolny 1933-4
do oddziałów: ślusarsko-mechan., stolarskiego i elektrotechn.
Zajęcia rozpoczynają się dnia 20 sierpnia b. r.
Ilość miejsc ograniczona
Warsztaty szkolne wykonywują zamówienia
po cenach umiarkowanych i na dogodnych warunkach

DYREKCYJA

GIMNAZJUM KOEDUKACYJNEGO
z prawami szkół państwowych
i koncesjonowanej szkoły powszechnej
D-ra Filipa Axera
w Częstochowie, ul. Zielona 24,

sawiadania, że w dniu 16 czerwca br. rozpoczną się przedwakacyjne egzami-
ny wstępne do klas gimnazjalnych, a mianowicie IV-VII starego typu i I.
nowego typu, jakoteż do oddziałów VI-VI szkoły powszechnej.

Kandydaci z świadectwem II oddziału zdają do I. klasy nowego typu
tylko 3 przedmioty. Wzrost wiek do tej klasy wynosi 12 lat.

Przejście z państwowej szkoły powszechnej do szkoły powszechnej D-ra
Axera odbywa się bez egzaminu wstępnego na zasadzie świadectwa.

Do I. oddziału szkoły Powszechnej są przyjmowane dzieci w wieku
przepisowym, urodzone w r. 1926 wzgl. 1927.

Zgłoszenia do egzaminów jakoteż wpisy do I oddziału szkoły powszech-
nej są przyjmowane codziennie w godzinach przedpołudniowych i popołudniu
od 5—6.

Ugły w czesnem są udzielane przez Zarząd Koła Opieki Rodzicielskiej
przy Gimnazjum i Szkole Powszechnej D-ra Axera.

Do dyspozycji zarządu Koła Opieki Rodzicielskiej jest oddany szereg
bezpłatnych miejsc.

Wszelkich informacji udziela kancelarja zakładu.

אונזער קערואונגן ה' בארײטאונגן און פרוי
צום געבורט פון זייער זיהרעלע
א הארציגען מיל-טוב.
די ארבייטער פון דער "פרעזאווניע" מאכטן.

גאָטשאַלֶקאָוויצע - זדריי ביי קאסאָוויץ.

ערשטקלאסיגער פענסיאָנאַט

אײנגעפֿירענט לויט'ן סיסטעם פון ערשטקלאסיגע קור-ערמער
ווארשאווער יידישע קוד

,,פאר וויפאטשינקיעס״

אין קערבער'ס ווילע.

קלאַסישע ראַדאָאָפֿטיזש-סאַציע, 3-5 אַלמאָנאָוע יאָר-באַרם, זעהר ווירקזאַם ביים היילען
אַרטיקלס, רעזומאַטיוו, איינאַל אַרטיקל-סקיערן, געזעהן-שוועכע און מרען קרענקאָסען.

פולער טעגליכער אויסהאַלט פון 4 - 6 אָל.

קאַנצערטען. - טעניס-קאָרט. - בעקעזעע קאָמניקאַציע. - ריינקייט.

מעב ער ! זאָרגט אייך נישט,
ווען אייערע פרויען פאָהרען אויף זומער-וואוינונגען, ווייל
פרישטיק, מיטאג, און ענד=פרייט
בעקומט איהר אין דער
קאוויארניע, אלע 12
געשמאק און פיליג.
שנעלע און העפליכע בעדינונג.

[illegible]

Tylko
czwierć godziny

tygodniowo winniście poświęcić pie-
legnowaniu swych włosów. Myjcie
je jednakoż Shempunalem Kollon-
tay'a, a będziecie zawsze tęgą
świeżością.

kollontay's
Shempunal

1 paczka —
2 mycie głowy

40
GR.

ש. י. טופניצקי.

דער קאמפערטיווער טאג *

און ווידער פייערען מיר דעם קא-
אפערטיווער טאג. אין א שווערער
צייט, אין א געדריקטער שטימונג קומט
אונז היינט אויס צו פייערן דעם טאג.
גרויס איז דער חורבן אין דער וועלט,
גרויס איז דער חורבן אויף דער יודי-
שער גאס און גרויס איז אויך דער
פאדער און דער יודישער קאמפערטיווער
פאדער. אין פערגלייך מיט די
פאדער פון פערגלייך היינט אין
אונזערע פאדער אינסטיטוציעס,
עס פאדערט פערגלייך פערטענדע טהוער.
דער גרויסער שטורם, וואס האט זיך
דורכגעטראגן איבער דער וועלט, האט
אויך נישט געשאנקעוועט די יודישע
קאמפערטיווער פערטענדע בוימער
וואס מיר האבען זיי געהאלטען פאר
דעמבעס, זענען געפאלען און עס איז
דא א שוואכע האנטונג זיי זאלען זיך
צוריק פערהויבען און זיך שטעלען
אויף די פיס.

פונדעסטוועגען איז נאך נישטא קיין
גרונט זיך מייסע צו זיין. אין פערגלייך
מיט אנדערע, ענהליכע ארגאניזאציעס
ביי די אומות העולם איז נאך די יו-
דישע קאמפערטיווער ארויס מיט רעלא-
טיוו גאנצע ביינער פון דעם קריזיס.
די קאמפערטיווער איז געווען און איז
געבליבען די שטארקסטע ווירטשאפ-
טליכע ארגאניזאציע, וואס מיר פער-
מאנען. עס איז דארום אונזער חוב צו
זעהן דערהאלטען די פאזיציע, זי
שטארקען און זעהען אויסצומיידען אויף
להבא די פערלעצן, וואס זענען בע-
גאנען געווארען.

דער היינטיגער קאמפערטיווער טאג
דארף זיין א מין יום הדין פאר די
קאמפערטיווער טהוער. אין דעם טאג
דארפן מיר ווארען א בליק אויף
דער פערגאנגענהייט, אויפ'ן וועג, וואס
מיר זענען געגאנגען און אנצייכענען
די ליניע פאר דער צוקונפט.

די קאמפערטיווער בעדייטעט—אין תוך
גענומען—א נייעם קוק אויף דער וועלט,
נייעם קוק אויף די פערזענלעכע צווי-
שען ארבייט און קאפיטאל. אבער דאס
איז אַנעניג פון א ווייטער צוקונפט.
פאר דער נאכגעטער אַלגעמיינער אר-
בייט בעדייט די קאמפערטיווער די גע-
גענויטע הייל, די נעלסטעגליכער פון
קליינעס מענטש און זיין טאג-טעגליכער
נויט. די ארבייט מוז דערום זיין א
בשעידענע, מען מוז שטרעבען מיט
די קענסטע מיטלען צו דערגרייכען
דעם גרעסטען ערפאלג. דער עיקר
אפער מוז אָנגעווענדעט ווערען אין
דער ברייטסטער מאָס דער פרינציפ
פון נעלסטעגליכע. ד. ה. מען זאל ווי
ווייט מעגליך אַליין טוהן די נויט-
נע ארבייט וואס ווייניגער אָנקומען
צו זייטער הייל, וועלכע קאסט טי-
ער אין גראַט אונטער דעם יסוד, אויף
וועלכען די קאמפערטיווער איז געבויט.
אין דעם פירט האבען פיעל פון אונז

(*) צום קאמפערטיווער טאג, וואס
פאלט אויס וואנטאג, ד. 11 יוני.

שפאָרק געזינדיגט. מען האט פער-
סען, אַז מען דארף זאָרגען פאַר
נעלסטעגליכע און מען האט זיך צופיעל
פערלעצען אויף דער הייל, וואס וועט
קומען פון דרויסען; מען האט אַליין
געוואָרט און צום טייל אויך גערעכענט
אויף דער הייל, וואס דער „רייכער
פערטער“ וועט געבען. מען האט אָבער
עובר געווען אויפ'ן געבאָט פון זעל-
בסטעגליכע אויך אין אַנאָדער פער-
הונג: מען איז צו פיעל אָנגעקומען
צו פערמער הייל.

די יודישע קאמפערטיווער האט גע-
זינדיגט און זי איז אויך נעשטראָפּט
געוואָרען. היינט אין דעם קאמפערט-
טיווער טאג מענען מיר עס דערמאנען
און זיך מתודה זיין. נאך איז נישט
אַליין פערלירען. אדרבה—אין פערגלייך
מיט'ן חורבן אין דער וועלט, אין פער-
גלייך מיט'ן חורבן אין ענהליכע אינס-
טיטוציעס אין לאַנד, האט די יודישע
קאמפערטיווער אַרויסגעוויזען בכלל א
גרויסען אינערליכען מאָרעלישען כח;
מיר זענען געבראָכען, אָבער נישט צו-
בראָכען.

אינזש. ר. שטריקער (וויצע)

וויצע - פערזענלעכע פון ציוניסטישען
אקציעס-קאמיטעט און עקזעקוטיוו-מיט-
גליד פון די רעוויזאָניסטישע וועלט-
אגודע.

די איינציגע לעזונג פון דער
רייטשער יודען-פראגע.

צי די היטלער-הערשאפט וועט זיך
האלטען אין דייטשלאנד, צי זי וועט
זיך ענדערן, צי זי וועט פערשווינדען—
די דייטשישע יודענפראגע וועט שוין
בלייבען אויפ'ן סדר-היום אין א שרעק-
ליכער פאָרם. היטלער האט בלויז
אַרויסגעבראכט אויף דער פריי דעם
יודען-האָס, וואס איז תמיד געלעגען
אין א געבונדענער פאָרם, אין דיי-
טשישע פאָלק. דער דאָזיגער פראָצעס
וועט נאך לאנג לאנג נישט קענען פא-
זיטיגט ווערען. אין אַזאָ לאנגער צייט
אָז דאס דייטשע יודענטום וועט זי
נישט קענען איבערלעבען. די יודען
מוזען ארויסגעפיהרט ווערען פון דיי-
טשלאנד, אַנישט וועלען זיי זינקען
מאָרליש און קערפערליך. אין די
צייט - הערשענדיגע בעדינגונגען אין
דייטשלאנד מוז דאס דייטשע יודע-
נטום ווערען פאר זיך גופא די גרעסטע
פייג און פאָר גאנצען יודענטום זי
גרעסטע געפאָהר. א צערפערענדיגער
געשוויי אַויפ'ן יודישען פאָלקס-קערפער.
עס האנדעלט זיך אַלעז וועגען ארי-
פערזענלעכען עטליכע הונדערט טוי-
זענד מענטשען אויף אַנאָדער אַרט און
אין אנדערע בעדינגונגען, אַטאָאָפּא-
בע פון רויזגען פערנעם.

אַלס תלמיד פון טעאָדאָר הערצל
האב איך תמיד געקעמפט פאר דער

עס זיך איבערצייגט, אַז אויף דיר קען
מען נישט האַפּען, געהן זיי אַליין, מיט
אייגענע קרעכטען ווילען זיי דערגריי-
כען דעם גרויסען ציעל.

— רעדסטו ערנסט? דו ביזט דאָך
אַלע מאָל געווען און אַנאָדערע מיינונג

וועגען דעם?
פיריניקה האט אַ ווילעל געלעגען
שיל, דערנאָך האט זי געזאָגט:
— פרייהער בין איך געווען יונג און
נאָך געווכט פערגעניגען אין לעבען.
מיין פאטערלאַנד האב איך נישט גע-
קענט, מיין גאָט האב איך נישט גע-
וואוסט! די ערד איז פאר מיר געווען
אַ גאָרען, וואו עס וואקסען בלומען,
פרוכטען, וועלכע זאלען מיר פערנעג-
ען פערשאַפּען! דאָן בין איך געקומען
קיין ירושלים. פלוצלינג האבען זיך
מיין איגען געפערעט, איך האב אַנ-
געהויבען צו פערשטעהן, אַז די ערד
איז בעשאַפּען געווארען נישט בלויז
פאר מיר, אַז זעהר פיעל גוטס האבען
די מענטשען מיר געטוהן און איך האב
זיי נאך גאַרנישט אָנגעזאָהלט. איך
האב זיך איבערצייגט, אַז דער גאָר-
טען גיט נישט קיין פרוכטען, אויב
מען פערברייט איהם נישט. און נישט
מיר האבען דאס אַליין געמאכט, נאר
דאס אַרמע פאָלק, וועלכעס מען האט

און אזוי ארום צוגרייטען אַרץ-ישראל
אויסצוגעמען יודישע מאסען. דאמאלס
האט די ציוניסטישע אָנפיהרונג קאָנ-
צענטרירט איהרע כוחות, כדי צוצו-
הען נישט-ציוניסטישע רייכע יודען
אַלס „מנדובים“. מיין פאָרשלאַג איז
געבליבען לינגען אונטער'ן טיש. איך
שטעל איהם ווידער.

דער פערלער-בונד האט אריבערגע-
פיהרט מיליאָנען גריכען פון קליינ-
אזיען קיין גריכענלאַנד און טערקען
פון גריכענלאַנד קיין טערקיי, ווייל די
דאָזיגע מענטשען האבען מעהר נישט
געקענט לעבען אין אַטאָמאָספערע
פון האס. דער פערלער-בונד זאל איצט
נעמען די איניציאטיוו אריבערצופיה-
רען די יודישע מאסען פון דייטשלאנד
קיין אַרץ-ישראל. די נויט פון די גרי-
כען און טערקען און די בעדינגונגען
פאר איבערפיהרען זיי זענען נישט
ערנער-זיי זענען בעסער.

דער פערלער-בונד האט צוויי אויפ-
גאבען: ער מוז שאַפּען די גרויסע
הלואה. דאן אָבער מוז ער זיכערן דאס
אריבערפיהרען דעם יודישען קאפיטאל.
וואס געפונט זיך נאך אין דייטשלאנד.
דאס יודישע קאפיטאל אין דייטשלאנד
איז אין א גרויסער סכנה, אויב די
יעצטיגע סיטואציע וועט נאך ווייטער
דויערען, וועלען די צו ארבייטסלאָזיג-
קייט פערזאָרטיגט יודען מוזען אויפ-
געסען דעם קאפיטאל, וואס איז זיי נאך
געבליבען, אַנישטאט עס צו פערווענדען
פאַרדוקטיוו אין א.י. חוץ דעם איז
דאָ די געפאָהר, אַז די דייטשע רע-
גירונג וועט דאס דאָזיגע קאפיטאל
אין א וואַסער נישט איז פאַרם קאָנ-
צענטרירטען.

אין א וואַסער נישט איז פאַרם קאָנ-
צענטרירטען.

OVOMALTINE

אין דער גאנצער וועלט בע-
קאנטע נאהרונגס - וויטאמין
אין פיליגער
געווארען.

בעקומסט
א פושקע
2 Zł

FABRYKA CHEM. FARM.
Dr. A. WANDER S.A. KRAKÓW

מיר נישט קיין רעכט צו פערזענלעכע
אונגליקליכע און צונעמען ביי זיי דאס
לעצטע, וואס איז זיי פערפליכען, די
אמונה, אַז איך קבר וועט זיי גאָט בש-
צאהלען פאר אַלע צרות און ליידען.
צו וואס זאָלען מיר ביי זיי צונעמען
מיט געוואָלד די קינדישע נאַאיוויטעט
און זיי געבען די עגיפטישע געטער,
וואס פערשוואנדען ווי די שטענעס.
זי האט גערעדט אַליין העכער, איהר
שטים איז געווארען שטארקער.
פלוצלונג איז זי אויפגעשטאנען פון
איהר אַרט, איין האַנד אויפגעהויבען
צום הימעל און דאס שוואַרצע קלייד
האט זיך נאכגעשליפּעט אויף דער ערד.
ווי א נביאה האט זי אויסגעזעהן און
אַגריפּאס האט געציטערט פון שרעק.

איצט, ווען איך הויב אָן אַז
פיהלען מיין זינד געגען מייןע ברידער
געגען מיין פאָלק, איצט ווען איך האב
דערזעהן די אינערליכע קראַפט פון
מיין פאָלק, קומסטו צו מיר זאגען, אַז
איך טוה נישט ריכטיג! איצט קומסטו
מיך שטראַפּען דאָרפאַר, וואס איך האב
געוואַנט אַראַפּצורייסען די מאַסעס פון
מיין פנים אין געגענוואַרט פון דעם
רוימישען שקלאָף.
(פארט. קומט).

געמאָסטערט, וועמענס קינדער מען האט
צושטעלטעט! ליכטיג זענען געווארען
מינע אויגען, איך האָב זיך געפראַגט:
האבען דען די אונגליקליכע נישט קיין
רעכט אויך צו געניסען פון זייער אר-
בייט?

פיריניקה איז ענטשוויגען געווארען,
עס האט אויסגעוויזען, אַז זי טרוימט
און דאס געזיכט האט געשיינט.
אַגריפּאס האט זיך צולאָכט:
— איך זעה, אַז דו האָסט שוין ווי-
דער געלעזען די גריכישע פילאָזאָפיע!
פיריניקה האט רוחני געענטפערט:
— וואס טויג אונז די פילאָזאָפיע,
בעת דאס לעבען אַליין לערנט אונז
זעהר פיעל.
— דאס לעבען? ווער האט דען דער-
שטיקט די אונגליקליכע, אויב נישט
דאס לעבען אַליין?

פיריניקה איז אויפגעשפרינגען, א
שרעקליכער כעס האט זי בעהערשט,
פיער האט פון איהרע אויגען גע-
שפריצט.
— נישט דאס לעבען, נאָר מיר, מיר
האבען צוטערעטען די אונגליקליכע און
זיי צו דער ערד געבויגען! און ווען
זאגאר מערער, וואס באַדען זיך אין
פערעד בלוט-זאגאר דאמאלס האבען

MYDŁO

KOMETA

TRZEBINIA

גייט ארויס א געדיכטע און איידעלע שוים, וועלכע דער-
ווייטערט אפילו אין די פיינסטע וועש, לייכט און שנעל
דעם שמוץ, נישט פארניכטענדיק דאס געוועב.

אינוש. ה. ווילטשינסקי.

א טשענסטאכאווער שמוץ-געשיכטע.

(פון די מאטעריאלען צום „טשענסטאכאווער פנקס“)

(סוף.)

בעזיצערדיג שוין טיילווייז זיינע זא-
כען האט זי. ענערגיש זיך גענומען רח-
טווען זיין טעכטערלע. צו דעם צוועק
האט ער זיך דעם 20 דעצעמבער 1834
געוואנדען קיין קאליש צו דער וואל-
ווארדסטווע-קאמיטע און א חוץ צו
דער דאזיגער ציוויל-מאכט, וועלכע
פארטרעט א היינטיגען וואלשווארדע-
האט ער זיך נאך געוואנדען מיט א-
אנקלאגע אויפ'ן מאגיסטראט צום קא-
מאנדיר פון קאלישער קריגעס-ראיאן.
וועלכער האט דאָרט עקזיסטירט נע-
בען דער ציוויל-מאכט זייט דעם אויפ-
שטאנד פונ'ם יאהר 1831.

שוין דעם 23 דעצעמבער האט זיי-
ביל זי. בעקומען א תשובה פונ'ם ווא-
לשווארדסטווע-פרעזע (וואלשווארדע), אז
ער זאל זיך ווענדען צום געריכט מיט
זיין ענין, און וועמען מ'וועט עס צו-
משפטן, צו דעם וועט דאס קינד גע-
הערען. דאס זעלבע איז נוגע די איב-
ריגע זאכען. ביז'ן אורטייל אבער טאר
מען דאס מיידעלע נישט אָבשמוץ.
דעמאלטען טאג האט אויך דער מא-
גיסטראט בעקומען א באפעהל פון ווא-
לשווארדע, תיכף מודיע צו זיין חנה זי.
און דער אָנפיהרער פון מאגיסטראט-
קעס-קליסטער צוריקצוהאלטען פון שמו-
דאס מיידעלע, ביז דאס געריכט וועט
נישט ארויסגעבן קיין אורטייל, ווע-
מען עס וועט געהערען. אויב אָבער
זיי וועלען נישט פאלגען דעם בעפעהל
און דאס קינד יא אָבשמוץ, וועט דער
שמוד סיי-ווי-סיי נישט גילטיג זיין, אויב
עס וועט צוגעשמוץ ווערען דעם פא-
טער.

א'ענהליכע תשובה איז אויך אָנגע-
קומען פונ'ם קאלישער מיליטע-קא-
מאנדיר.

דער סוף איז געווען, אז לייביל זי.
האט נאך לאנגען פראצעסירען זיך זיין
טאכטער צוריקצוהאלטען, די זאכען אָבער
זענען פארפאלען געווארען.

פונעפען יאהר זענען אָנגעפאלטען
זייט יענע טאגנישע געשעהענישען אין
דער פאמיליע זי. ווי דעם 15 פעבר-
י ("זעה "טש. צייטונג" № 22 פון
2 מאי און 23 № פון 31 מאי.

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

א גרויס רעטעניש.

די דייטשען זענען נישט די ערשטע,
וועלכע שלאָגען אונז, ס'זענען נישט
פערהאן אזוי פילע פאלקער אויך דער
וועלט וויפילע מאל מיר זענען שוין
געפאָרעט און געפייניגט געוואָרען.
אַלע מאל האבען מיר אָבער פאָרט גע-
פונען א טרייסט, וואס האט אונז אָריי-
געוואָרען א לייכטען שטראַהל אין
אונזער פיינסטער גלות-לעבען.
ווען מען האט אונז פאָרגאָמירט אין
צאָרישען רוסלאַנד, האבען זיך געפ-
נען איירעלע זיהן פון רוסישען פאלק.
וועלכע האבען הויך און מוטיג אויפ-
געהויבען זייער פראָטעסט-שטים געגען
די אכזריות פון די סאָטראַפּען, דאָגע-
נען אין יעצטיגען דייטשלאַנד געפונט
זיך נישט קיין איין שטים פון א דייטש,
וועלכער זאל פראָטעסטירען גאנצען די
ברוטאַלע מאָרדער.

אין רוסלאַנד איז געווען א צאָרישע
זעלבסטעהענדיג און פונדעסטוועגען
האבען זיי נישט מורא געהאט צו טהון
דאס, וואס זייער געוויסען האט זיי די-
קטירט און אין דייטשלאַנד, וואו עס
עקזיסטירט א דעמאָקראַטישע רעפ-
ליק מיט א וויימאָרער קאָנסטיטוציע,
זענען פונדעסטוועגען שטים און
טויב צו די מערדערען און קיינער
רופט זיך נישט אָב, פערקעהרט, זיי

זאָלען די קינדערלעך אויך הנאה האָבען.

די קולטור-ליגע האט דעם פער-
זענעם יום-טוב איינגעפאָרענט אַנא-
פּרעזע, א פרייהאַנדעל-קאָמפּאַני, אויך
וועלכען עס איז איינגעלאָרען געווארען
די בעריכטע אַרטיסטן און געזענע-
דע רעזיטאַנטן רחל האַלצער פון

מענען. דאמאלס איז לייביל זי. טאָקי
נישט פיל געווען און געוואנדען זיך
אין געריכט וועגען לייגען א סעקוועס-
טער אויף פיאָנטקעוויטש'ס פערמאנען.
בערינדעט זיין ביטע האט ער דער-
מיט, אז היות זיין אַמאָליגע פרוי האט
איהם בע'זאָלט מיט פינף טויזענד גיל-
דען און דאס איבערגעגעבן פראַנס-
שעק פיאָנטקעוויטש'ן ביי איהר חתונה
האבען מיט איהם און א דאָק דעם
דאָזיגען געלד האבען זיי זיך דערוואָר-
בען א פערמאנען, זענען בוכן זיינע
דריי קינדער, וועלכע ער האט געהאַט
פון חנח'ן, יורשים צום מוטער-טייל פון
פאָ'ס פערמאנען.

אזוי ווי יורדיש איז ער פאָרמעל
געריכט געווען, האט דאס געריכט טא-
קע בעפאלען דער פאָליציי צו לייגען
אַנאָרעסט אויף פיאָנטקעוויטש'ס גאנ-
צען פערמאנען. נאָכ'ן פערשרייבען
דעם גאנצען בשוועגליכען און אונגע-
וועגליכען האב-אין-גוטס, האט זיך
אָבער אַרויסגעוויזען, אז צוזאַמען האט
די ירושה-מאַסע מעהר קיין ווערט נישט
ווי 205 רובלע און 43 קאָפּיקעס.

פּיאָנטקעוויטש איז דאמאלס אַרויס-
געטרעטען צום געריכט מיט א געגען-
פאָרשלאָג וועגען באַפרייען זיין פער-
מענען פון אַרעסט, ווייל זי-ס קינדער
זענען נישט קיין שותפים צו זיין פער-
מענען, דאָגעגען פאָדערט ער, אז עס
זאָל פּעשטימט ווערען א פאַמיליע-
רעט איבער זיינע מינדעריטהייטע קינ-
דער. פון דער דאָזיגער ביטע ווערען
מיר אַנב געוואויר, אז חנה זי. האט
געהאַט א גע'שמד'טען ברודער, וועל-
כער האט חתונה געהאַט מיט א טעכט-
עס-טאכטער קריסטין מאַסלאָווסקאַ
אָריינ געוואנדערט שפעטער זיין פאָמי-
ליען-נאָמען פון בריקנער אויף קאָמאַ-
קי. אָט דער קאָמאַקי האט אויך בלי-
ספּ געמוזט האבען א חשבו'ן אַנטטייל
אין דער טראַגעדיע פון דער פאַמיליע
זי. אין זיין בקשה צום געריכט רעכט-
פערטיגט זיך פיאָנטקעוויטש, אז זיין
פערעווענע פרוי האט איהם נישט אָריי-
געבראַכט מעהר ווי 500 גילדען אין
הפּצים און די דאָזיגע סומע האט זי
פערברויכט אויסשליסליך פאַר זיך, דא-
גנען האט ער כמעט אַלץ וואס ער
בעזיצט איצט גע'ירש'נט נאָך זיינע
עלסטערן, ווי למשל א הייזקע מיט א
שטאָל און א פּלאַץ מיט א גאָרטען.
פאַר די אייגענע אַפּשפּאַרונגען האט ער
נאָך צוגעקויפט א ספּאַציאַלע פאַר 300
גילדען און אויף אייביגען פאָכט גע-
דינגען ביי דער רעגירונג 20 זאָגאָנעס
גאָרטען פאַר 80 גילדען.

ביי דער דאָזיגער געלעגענהייט דער-
ווארשא און אויך די היגע זינגער
שמידט און אָפּערמאַן.
דער קאָנצערט איז געווען זעהר א
געלונגענער, סיי די אַרטיסטן, ווי
אויך די זינגער האבען זייער אויפגע-
בע ערפולט בשלימות. אָבער נישט ווע-
גן דעם וויל איך יעצט בעמערקען,
אין וויל נאר דערצוהאלען וועגען פוב-
ליקום, וואס האט אָנגעפולט דעם זאל
ביז איבער די ברעגען, צווישען וועל-
כע עס איז אויך געווען א מענגע קי-
דערלעך אָהן עין-הרע.

יום-טוב אינדערפריה, מען האט פער-
פּיסען, האט דער פאָטער און די מי-
טער, וועלכע האבען זיך געקליבען
צו געהן אויפ'ן פרייהאַנדעל-קאָנצערט
וועלען זיי דאָך נישט איבערלאָזען די
קינדער אויף הפּקר, האבען זיי די
קינדערלעך טאָקי אויך מיטגענומען.
אויב אזוי, האבען שוין די קליטערע
קינדער אויך געוואָלט מיטגען, אָווי,
אז דער זאל איז געווען איבערפולט
פון עלטערע און נאך מעהר מיט קי-
דער...

און ס'האט געטראָפּען, אז ווען דער
זינגער איז ארויף אויף דער עסטראַדע
און האט געוואָרט, אז דער אַקאָמפּאַ-
ניאָטאָר זאל געבען דעם טאָן, האט
דערווייל א קינד, וואס איז געוועסען
אויף דער מוטער'ס שוים געגעבען א
סינגאָל מיט א קלאָר קינדיש שטימע-
לע און דער פול-געפאָקטער עולם האט
שטאַרק אָנגעקוואָלען.

1.
אין דו. אוסט. נר. 35 איז ערשינען
דעם 13 פ. ה. דאס נייע זעלבסטפער-
וואָלטונגס-געזעץ, וועלכעס ווערט אָנגע-
רופען: דאס געזעץ וועגען טיילווייזע
ענדערונגען פון טעריטאָריאַלען זעלבסט-
פערוואָלטונגס-סיסטעם, דאס נייע גע-
זעץ נעמט אַרום ס'ה 130 אַרטיקלען
און פיהרט איין פּרעגראַפיעלע ענדע-
רונגען פון ביז-יעצטיגען סיסטעם.

דער ערשטער טייל לאָזט איבער
די ביז-יעצטיגע בעגריפען: אין שטעט
שטאדט-ראַטען, אין דערפער און פא-
וואָסטען-ראַטען און פאָוואָסטען-ראַטע-
טען און אַלס אויספיהרונגס-אָרגאַנען:
שטאדט-פערוואָלטונגען, דאָרפישע פער-
וואָלטונגען אָדער פאָוואָסטען ווידעא-
לען.

די נאָמענקלאַטור פון די מיטגלידער
פון דער קערפערשאַפט בלייבט אויך
די זעלבע, ווי ביז-יעצט: ראַטמאַנער,
לאָוויקעס, בראש פון די זעלבסטפער-
וואָלטונגען שטענען: אין דערפער-ווא-
טען, אין קלענערע שטעט-בירגער-
מיינסטערס און אין גרעסערע-פרעזידענ-
טען.

די אויפזיכט איבער די קערפער-
שאַפטען בלייבט אויך אונפערענדערט.

זעהל'ט פיאָנטקעוויטש, אז זיין פער-
שטאַרבענע ווייב איז געווען א שוואַכע
און קרענקליכע, אזוי, אז זי איז איהם
נישט געווען בייחילפיק נישט מיט קיין
פערמעגען, נישט מיט פאָבריקאַציע
אָדער מסחר און נישט מיט פראַצע.
פערקעהרט, איז זי די נאָנצע צייט פון
צוזאַמענלעבען געווען פאַר איהם א
קאָסטשפיעליגע לאָסט, ווייל פאָר האט
זי געמוזט אויסהאלטען און קורירען...
דער אייביגער גורל פון משומד'קעס!
פּיאָנטקעוויטשען ביטע צו בעפרייען
זיין פערמעגען פון סעקוועסטער, האט
דאס געריכט תיכף נישט בצריקזיכטיגט
נאָר געלאָזט דעם ענין לויפּען דעם
פאָרגעשריבענעם גאַנג. נאָך 5 יאהר
שטעטער, אין י. 1853, ווען מ'האט
געמוזט פערקויפּען די סטאָדאלע פאַ-
ר 30 רובל, ווייל זי האט געוואָלט אייב-
צופאלען, האט ער עס נישט געקענט
טהון, נאָר געמוזט אַנקומען נאָך אַנא-
ערוואַניש צו דער פאָכט מאַכט.
כאָטש אזוי פילע האט לייביל זי.
זיך נוקט געווען אָן יענע, וועלכע הא-
בען איהם פערשפּאַט א סך עגמח-נפש.

דאס האט אָבער נישט געשטערט,
אז דער פרייהאַנדעל-קאָנצערט זאל
אָדורך מיט א גרויסען מאָראַלישען און
מאָטעריעלען ערפאָלג און ס'וואָלט גע-
ווען געווינשען, אז אַזעלכע אימפרע-
זעס זאָלען איינגעפאָרענט ווערען עפ-
טער, פאָדיר די קינדערלעך זאָלען ווי-
דער קומען, זינענען דאָך יודישע קינ-
דער, זאָלען זיי אויך הנאה האבען...

אָז שש מאות...
דעם צווייטען טאָג יום-טוב האט
דער אויבערקאָנטאָר ה' פישעל געדא-
ווענט מיט פייער און נישט קוקענדיג
דערויף, וואס דער כאָר זינגט נישט
האבען זאָך די מתפללים געהאַט א
גרויסע גייסטיגע הנאה. איבערהויפט
האט ה' פישעל געפייערט דעם „ומפני
חטאינו" הלא א"ו.
ווען עס איז אָבער געקומען צו דעם
קאָפּיעל: אז שש מאות, האט ער גאר
איינגעלייגט וועלטען, און טראָץ דעם
וואָס ה' פישעל האט נישט קיין טבע
איבערצוהוירן א וואָרט עטליכע מאל,
האט ער דעם „אז שש מאות" געזאגט
נאכאַמאָל און נאכאַמאָל און מיט אַזא
האַרצייטיגע שטימע, אז דער עולם
האט געפיהלט, דאָס זיינע אויגען זע-
נען אָנגעפילט מיט טרערען.
נאכן דאווענען בין איך אַוועק צום
עלסטען גאלי פון דער סינגאַנצע און
איהם געפרייגט, צי ער ווייסט נישט
פאָרוואָס דער אויבערקאָנטאָר האט אזוי
אָרומגעאַרבייט דעם אָז שש מאות. האט

דאָס נייע זעלבסטפערוואָלטונגס-געזעץ.

איבער דערפער און קלענערע שטעט:
די סטאָראָסטוועס, איבער גרעסערע: די
וואָלשווארדסטוועס.
די קאָרענץ פון די זעלבסטפערוואָל-
טונגס-אָרגאַנען איז 5 יאהר (מדיהער 3).
די פראָפּעסיאָנעלע פערזאָן-מיטגלידער
ווערען אויסגעוואַלט אויף 10 יאהר.
דער צווייטער טייל פון דעם געזעץ
איז געווידמעט דעם אַקטיווען און פא-
סיווען וואָהל-רעכט, דאס אַקטיווע
וואָהל-רעכט דיענט יעדען פּוילישען
בירגער אָהן אונטערשייד פון געשליכט
וועלכער האט אין טאָג פון פּערזאָנל-
נען די וואָהלען געענדיגט 24 יאהר
(פריהער 21), וואוינט מינדעסטענס 1
יאהר אין דעם וואָהל-געביטע (ד"ה
דאס לעצטע יאהר ביז'ן טאָג פון פער-
אָרדענען די וואָהלען) און האט נישט
פערלויפּען זיין וואָהל-רעכט צום סייס.
דער בעזונג פון איין יאהר וואוינט
איז נישט נוגע די אייגענטימער פון
אונגעווענליכע פערמעגענס, וועלכע גע-
פינען זיך אין דעם בעטרעפּענדיגן
וואָהל-קרייז, ווי אויך מלככה'שע אָנגע-
שטעלטע, גייסטליכע, פראָפּעסיאָנעלע
מיליטערייט און די פאַמיליעס פון די
אויבערדערמאָנטע, אויב זיי האָבען גע-
וואוינט אין דעם וואָהל-קרייז איין טאָג
פאַר'ן פּערזאָרדנען די וואָהלען.

זעהר וויכטיג איז די פאָרשריפט, אז
יעדער פאָקט פון זיין-אָרט פון וועה-
לער ווערט פּעסענשטעלט לויט די
פאָרשריפטען פון געזעץ וועגען עווי-
דענץ און קאָנטראָל פון דער בעפעל-
קערונג. דאס פאָסיווע וואָהל-רעכט
דיענט יעדען פּוילישען בירגער, וועל-
כער געניסט פון אַקטיווען וואָהל-רעכט
און האט געענדיגט ביז'ן טאָג פון
פּערזאָרדנען די וואָהלען 30 יאהר. אַלס
ראַטמאַנער און לאָוויקעס קענען גע-
וועהלט ווערען נור די ענינגע, וועלכע
בעזיצען די פּוילישע שפּראַך און וואָרט
און שריפט.

ניי איז די פאָרשריפט, לויט וועל-
כער דער ענינגער, וועלכער האט אַרויס-
געשטעלט זיין קאָנדיטאָר און פער-
פליכטעט דעם אָנפערטרויען אָמט אַנ-
אונעמען און אויסצופיהרען ווי לאָנג
ער וואוינט אין דעם דאָזיגען געביטע.
דאס לייגען דעם מאָנדאָט פאַר דעם
סוף פון דער קאָרענץ איז דערלאָבאָר
נור מיט דער הסכמה פון דער אויפ-
זיכט-מאָכט אין פאַל פון קראַנקהייטען-
עקאָנאָמישע שוועריגקייטען אָדער אָב-
מאות...

דער גאלי געזענטפערט אָט אזוי ווען
דער ה' פישעל איז געקומען צום אָז
שש מאות האט ער זיך דערמאנט אין
די אַמאָליגע צייטען, ווען עס איז גע-
ווען שש מאות פּענסיע, האט ער גע-
פּיטערט פאָרוואָס דאָס איז געווען
„אָז", אַמאָל און שוין נישט היינט.
יאה, ה' פישעל, נישט איינער דער-
מאנט די אָז שש מאות. ווי
נעמט מען טאָקי די צייטען, וואו עס
איז נאָך געווען פּענסיע גאנצע שש
מאות...

כאָפּט נישט...
דער זימער-סעזאָן האט זיך אָנגע-
הויבען און אינזערע יידעלעך, די שרע-
קדיגע האזען האָבען מורא, אז זיי
וועט אויספיהלען זומער-וואוינונגען אין
אָסטראָו, לויפט מען בעצייטענס זיך
פּערזאָרגען.
די פּויערים פון אַסטראָו האָבען זיך
צונויפּפערדט און בעשלאָסען די די-
רות צו פּערטייערען, און יודען פעה-
לען נישט און צאָהלען די געפאָדערטע
פרייזען, נאָכמעהר, זיי בעמיהען זיך
זאָגאר אויסצודינגען די דירות, וועלכע
זענען שוין פּערדינגען געוואָרען און
פון וועלכע עס איז גענומען געוואָרען
האַנד-געלד.
האָט טאָקע געטראָפּען, אז די פוי-
ערס זענען געקומען אין שפּאַרט אָריין
און צוריקגעגעבען דאָס האַנד-געלד,
טענה'דיג, אז דער צווייטער יוד האט
זיי געגעבען מיט הונדערט זאָקסעס

און געזעלשאַפֿטליכער לאַגע אין פּוילן לען בכלל און אין טשעכאָסלאַוו פּאָרט.

די עקאָנאָמישע לאַגע פון פּוילישען יודענזשט און אַ שווערע. דאָרט, וואו די מאַטעריעלע לאַגע איז נאָך נישט לאַנג געווען אַ גיגאַנטישע הערשט יעצט אַנאַרימקייט, אַ גאַנצע רייזע וואַרשע-טען, געשעפטען האָבען זיך געמוזט ליקווידירען צוליב דער שטייערען-פּאָליטיק.

אינטערעסאַנט איז, דאס נישט קו-קענדיג אויפ'ן יעצטיגען קריזיס, איז ענטשטאַנען אַ געדאַק ביי אַ גרופע אינטעלעקטועלע פּערזאָנען אין טשעכאָסלאַוו וועגען קולטור-פּראָגען. צוויי ווי בעת דער אָקטאָבער-1918 זענען געשטאַנען געווארען קולטורעלע געזעלשאַפֿטען, איז יעצט ווידער ענטשטאַנען דער געדאַנק צו שאַפֿען אין טשעכאָסלאַוו פון די יודען אין טשעכאָסלאַוו און אין אויסלאַנד.

צוזאָ פּאָנס איז אַ דענקאַמאָל, מען קען נישט וויסען וואס מיט איינע קען פא-סירען, הויפטזעכליך ביי דער יעצטי-גער פּאָליטישער לאַגע, וועלכע הערשט ווען דער היטלערזיס און אַנטיסעמי-טיזם הויבען אויף זייער קאָפּ אין אַלע לענדער, וואו עס קומען פאַר דרייזיג אויף יודען, וועט צוזאָ פּאָנס בלייבען אַנאַדענקען פאַר די צוקונפֿטיגע דור. וואס בוך וועט ערשיינען אין דער יודישער און פּוילישער שפּראַך אין העפּטען. צוויי דאס עס וועט זיין צו-גענגליך פאַר די ברייטשטע פּאָלקס-מא-סען.

ה' פּעדערמאַן אַפּעלירט צו די אַנ-וועזענע, דאס זיי זאָלען מיטוורקען פאַר דער אויסגאַבע, מיט וואס זיי וועלען בעווייזען זייער צוגעבונדענקייט צו דער אַלטער היים און געבען די מעגליכקייט וואס שטעלער צו רעאָלי-זירען דאס ערשיינען פון פּאָנס. דער בעריכט פון ה' פּעדערמאַן ווערט דורך די אַנוועזענע זעהר ווארים אויפגענומען און דער געפלאַנשער פּאָנס רופט אַרויס אַ גרויסע פּעראינטערע-סירונג, וואס עס וווינען אַרויס די גע-שטעלע פראנען דעם רעפּערענט. אין די נאָהנטסטע טעג וועט דער ה' פּעדערמאַן צוזאַמען מיט דעם אַנ-וועזענע פּעראינטערע-סירונג, וואס עס וווינען אַרויס די גע-שטעלע פראנען דעם רעפּערענט. אין די נאָהנטסטע טעג וועט דער ה' פּעדערמאַן צוזאַמען מיט דעם אַנ-וועזענע פּעראינטערע-סירונג, וואס עס וווינען אַרויס די גע-שטעלע פראנען דעם רעפּערענט. אין די נאָהנטסטע טעג וועט דער ה' פּעדערמאַן צוזאַמען מיט דעם אַנ-וועזענע פּעראינטערע-סירונג, וואס עס וווינען אַרויס די גע-שטעלע פראנען דעם רעפּערענט.

דער יעצטיגער צוזאַמענשטעל פון דער פּערוואַלטונג פון דער טשעכאָסלאַוו-קאָווער סאַטעטע איז פּאָליענדער: מ. שטעכאָווסקי - פּרעזידענט, לעוואַק-וויש-וויש-פּרעזידענט, אַרטמאַן-סעק-רעטער, טענענבוי-קאַטירער, מער-מיטגלידער: גאַלדמאַן, פּאָנאָווסקי, וואַ-צלאָווסקי, וואַרשעווסקי, פּינסק, קושע-פּיצקי, קרעמסקי און נאָדעלמאַן.

מ. קרעמסקי.

פאַרן 30 מאי 1933.

פּערוואַלטונג פון דער טשעכאָסלאַוו-קאָווער סאַטעטע אין פאַרין.

בער די מעגליכקייטען פון עקאָנאָמי-שען איינפֿאָרדנען פון די פּליטים, דער הויפט-ביזל אין אויסצוגעפונען און אַנ-ווינען די פּאָליטיקע, אויף וועלכע די פליכטיגלע דאָרפֿען און קענען זיך אַריבערטרען צו ווענען מעגליכקייטען פון קאָנסטרוקטיווער הילף.

דער קאָמיטעט האט זיך בעמיהט, דאס הונדערטער, אפשר גאָר טויזנט-דער ענטלעפֿענע האבען געקומען דאס רעכט צו פערבלייבען אין פראַנקרייך, אויך הילף איינצואַרדנען אַרבייטס-ווערקשטאַטען, אַנדערע מאַטעריעלע שטיצע, אוממיטלעך וואוינונג און עסען. אין דער דיסקוסיע אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן בעריכט נעמען אַנטייל אַ גאַנצע רייזע פּערזאָנען, וועלכע וווינען אַן דאס צום געשאפֿענע קאָמיטעט געהערען פּערזאָנען, וועלכע בעציהען זיך נישט טאַקטיש צו די מורח-יודען, פּאָוואַרזי-רענדיג ספּעציעל דייטשע בירגער, סיי ביים פּערטיילען שטיצעס, ווי אויך אויף אַנדערע געביטען.

עס ווערט פּעסטיגעטשטעלט, דאס אַזעל-כע פאַלען, האבען צום בעדויערען, געהאַט אַנאַרט, גאָר זיי זענען שוין בעזייטיגט געוואָרען. די פּערוואַלטע פּעשליסען צו מאַכען אַנאַונטערנע-מונג לטובת די פליטים, נישט קוקענ-דיג, דאס עס איז שוין געשאפֿען גע-ווארען, דורך דער סאַטעטע א גרע-סערע סומע גאָלד.

כאַרקאָטערישטיש פאַר אונזער סאַ-מיטעט איז דאס, וואס זייט א פאַר יאָהר שטעהען אין דער שפיץ פון דער געוועלשאפט נישט טשעכאָסלאַוו-קאָווער לאַנדסלייט, גאָר פּערזאָנען פון אַנדע-רע שטעט. אין דער פּויריגער קא-דענץ איז געווען פּרעזידענט ה' קיר-שענבלאָט פון פּיעטראָווא און יעצטי-גער-ה' טשעכאָווסקי פון לאָדז.

אויף מיין פּעסערקונג, ביי מיינעם אַ לאַנדסמאַן, דאס אין דער שפיץ פון דער טשעכאָסלאַוו-קאָווער סאַטעטע וואָלט געדאַרפט שטענען אַ טשעכאָסלאַוו-קאָווער האט מיר דער יענטיגער געענטפּערט, דאס ביי דעם יעצטיגען צושטאַנד פון דער געוועלשאפט זענען נישטאָ קיין פאַסיגע פּערזאָנען פון טשעכאָסלאַוו, וועלכע זאָלען פאַקטיש קענען פּרעזענ-טירען די געוועלשאפט.

זכדי צו פּעזייטיגען די אונזאַר-מאַלייטען ווערט אויסגעוועהלט אַ ספּעציעלע קאָמיטעט, וועלכע דאַרף אויספאַרשען פּערשידענע פּעהלער, ווע-ען וואס זיי דאַרף אַבגעבען אַ פּע-ריכט אויף די נאָהנטסטע אַלגעמיינע פּערזאָנלעך.

דער אַנוועזענער אויף דער פּע-זאַמלונג ה' ראַפּאָל פּעדערמאַן גיט אי-בער אין קורצע שטריכען וועגען דער יעצטיגער, פּאָליטישער, עקאָנאָמישער

שבת, דאס 27 מאי איז פאַרגעקומען אַנאַלגעמיינע פּערזאָנלעך פון טשע-סטאָווער סאַטעטע אונטער'ן פּאָרויך פון פּרעזידענט ה' א. טשעכאָווסקי. צו דער פּערזאָנלעך איז געקומען אַ גרויסע צאָהל מיטגלידער און געסט, צווישען וועלכע עס געפונען זיך אויך טשעכאָסלאַוו-קאָווער פליכטיגלע פון דיי-טשלאַד, וועלכע דערצעהלען וועגען די גרויסטאטען פון די היטלער-לייט.

דער פאַרויזער גיט אַב אַ בעריכט, אַלס דעלאַטע אין דעם געשאפֿענעם הילפס-קאָמיטעט פאַר די דייטשע יו-דען ביי דער פּעדערמאַנע, אין וועלכען עס נעמען אַנטייל אַלע אַנזעלעכע יודישע געוועלשאפטען אין פראַנקרייך אין דער צאָהל 150.

דער הילפס-קאָמיטעט אַרבייט זעהר אינטענסיוו און עס איז בעשלאָסען גע-ווארען צו שאַפֿען אַנאַינפֿאָרמאַציע-אַפּטיילונג פאַר די פליכטיגלע, ווע-מענס אויסגאַבע עס וועט זיין צו גע-בען אויסמיהליכע אויסקלעפּטען אי-

וואַרשע?

היט אייך פאַר פאַלשע פאַיקאָט - קלאַנגען!

מיר בעקומען ידיעות, אַז אונזערע קאָנקורענטען פּערשפּרייטען ביי-ווייליגע קלאַנגען, אַז מירמע, "ד"ר עטקער, דאַנציג" איז אַ דייטשע און דעריבער זאָל מען זי פאַיקאָטירען. מיר האָלטען דעריבער פאַר נויטיג צו ערקלערען, אַז די מירמע "ד"ר עטקער, דאַנציג-אַליוואַ" איז אַ זעלבסט-שטענדיגע אונטערנעמונג, וועלכע האט גאַנטיש צו טהון מיט די אונטער-נעמונגען, וואס טראָגען דעמוועלען נאָמען אין געפונען זיך אין דייטשלאַנד און אַנדערע לענדער. די רויז-שטאַפֿען פאַר די בעקאָנטע טעקע-פאַק-פראַש-קעס ווערען געבראַכט אויסשליסליך פון פּוילען. די פאַבריק בעשעפֿטיגט פּיעל יודען און כמעט אַלע איהרע פאַרשטעהער אין פּוילען זענען יודען. כדי צו בעווייזען ווי פאַלש עס זענען די בייזווייליגע קלאַנגען, ברענגען מיר ווערט-ליך דעם ברייף פון בעוואוסטען הרב מנחם-מנחם דאַנציג.

ער שרייבט:

איינ-דאַנציג, איז מיר בעקאָנט פון פּיעל יאָהרען אַלס אַזעלכע וואס די גאַנצע אויסאַרבייטונג ווערט דאָ געמאַכט און מיט אויסער-האַלד האט זי קיין געמיינזאַמעס. די סחורה ווערט געליפּערט נאָך פּוילען, פאַלטיקום א. ד. גל. און פּיעל פּערטערען און רייזענדיגער, וועלכע איך קען, זענען יודען, וואס זייער עקזיסטענץ איז אַפּהענגיג פון דער דאָזיגער פירמע.

ס'איז נישטאָ קיין גרונד די פּרעפּאַראַטען פון דער דאָזיגער פירמא שוועריג'טען צו מאַכען אַדער באַהאַטיען.

הכותב והחותם יעקב מאיר סאנאלאָוויטש החופ"ק דאַנציג, יום ג' לחודש אייר תרצ"ג.

די צעהנדליגער טויזנטער טרייע קאָנסומענטען פון די בעקאָנטע אויסאַרבייטונגען ווערען געבעטען אויך ווייטער צו שענקען זייער ביי-אויס-גען צוטריוו דער דאָזיגער פירמע און זיך נישט לאָזען פּערפיהרען פון ביי-ווייליגע קאָנקורענטען. געגען די פּערשפּרייטער פון די בייזווייליגע פאַלשע קלאַנגען טרע-טען מיר אַרויס געריכטליך.

ד.ר. אויגוסט עטקער

נעהרגונג-מיטעל פאַבריק דאַנציג-אַליוואַ.

פאָהרען, דאס נישט-צופאַסען זיך צו דער פאַרשפּרייט ווערט בעשטאַפֿט פון 10 ביז 1000 זל.

דער דריטער טייל פון דעם געזעץ איז געווינדעט דער דאָרפֿישער זעל-בסטפערוואַלטונג און פיהרט איין פּע-דעוואַנען אין דעם זעלבן זין, ווי אין דער שטאט.

דער פירטער טייל איז געווינדעט די שטעט, די צאָהל ראַטמאַנער אין די שטעט איז אַפּהענגיג פון דער צאָהל איינוואוינער: ביז 5000 איינ-וואוינער וועהלען 12 ראַטמאַנער; ביז 10 טויזענד איינוואוינער-16, ביז 25 טויזענד-24, ביז 40 טויזענד-32, ביז 60 טויזענד-40, ביז 120 טויזענד-48, ביז 180 טויזענד-50, ביז 250 טויזענד 64 און העכער-72 ראַטמאַנער.

לויט דעם געזעץ ווערען אַבגעשאפט די בעזונדערע פרעזידיוםס פון די שטאַט-ראַטען. דעם פאַרויז פיהרט דער בירגערמייסטער אַדער דער פרע-זידענט, עוונטועל זייער פּערטערעסער. די בירגערמייסטער אַדער פרעזידע-טען פּעסלייגען זיך אין די אַפּשטי-מונגען, אויב זיי זענען געוועהלטע מיטגלידער פון די ראַטען. אין פאַל פון אַ גלייכער צאָהל שטימען פאַלט יעדער פאַרשלאָג אַב-אַנשטאט ווי ביז יעצט האט מען געהאַלטען דעם פאַר-שלאָג פאַר אַנגענומען אין אויסנאָם-פאַלען קען פיהרען דעם פאַרויז אַ ספּעציעל-געוועהלטער ראַטמאַן.

די שטאַט-פּערוואַלטונג בעשטעהט ווי ביי-יעצט פון די בירגערמייסטערס אַדער פרעזידענטען און זייערע פּע-רטערע און די געוועהלטע לאָזני-קעס. די צאָהל לאָזניקעס בעטרעפט 10 פראָצענט פון דער צאָהל ראַטמאַ-נער אַדער מינדעסטענס-3.

דאס געזעץ זעהט פאַר דאָס ערשיי-נען פון ספּעציעלע וועהל-רעגולאַציעס ווי אויך דאס אַרויסגעבען ספּעציעלע סטאַטוטען פאַר גרויסע שטעט, ווי וואַרשא, לאָדז א. א.

די וועהלען צו די זעלבסטפערוואַל-טונגען זענען: געהיימע, אַלגעמיינע, גלייכע, דירעקטע און פראָפּאָריאָנאַלע. אין די שטעט, וועלכע צעהלען 5000 איינוואוינער, קען געשאפֿען ווערען 1 אַדער מעהר וועהל-קרייזען. גרעסערע שטעט ווערען דורך דער אַרמיניסטרא-טיווער מאַכט געטיילט אין וועהל-קריי-זען, וועלכע בעקומען אַ בעשטימטע צאָהל ראַטמאַנער לויט דער צאָהל איינ-וואוינער אַבער מינדעסטענס 3 מאָנדא-טען; די דאָזיגע ענדערונג קען זעלבסט-פּערישטענדליך האַפּען אַ דעצידירענדע בעזייטיגונג אין דעם גאַנצען וועהל-סיס-טעם.

די ראַטמאַנער ווערען געוועהלט לויט ליסטעס, וועלכע טאָרען נישט ענטהאַל-טען מעהר ווי דרייטשטע צאָהל קאנדי-דאַטען לויט דער צאָהל ראַטמאַנער פון דאָזיגען קרייז.

אויך דער לעצטער פּערזיג איז נוי און שטעלט פאַר פּערזינלעכע סכנות פאַר בעזונדערע גרופען און אַרגאַני-טעס.

מעהר אויף דער דירה, אַז דאָס איז אַ פּערברעכען, איז דאָך אַפּגערעדט, און זי דאָזיגע יודען נעמען ווערט, אַז מען זאָל זיי טאָרלען פאַר אַזאַ אַנדלונג. מ'דער שוין נישט, וואס דאָס איז מיאס אַפּון עטישען שטאַנד פונקט, גאָר דאָס מאַכט אויך דעם איינדרוק, אַז יודען האָבען צווי-פּיעל געלד, דאָס זיי וואַרפֿען זיך דער-מיט און ווילען עס דוקא פטור ווערען. יודעלעך - כאַטש נישט...

ולמלשינים...

פּערפאַלען, איך קאן נישט פּעהער-שען מיין אויפּרעגונג בנוגע מאַנכע שלעכטע מידות פון אונזערע יודען און מוז זיי אויפּמערקזאַם מאַכען אויף זייערע בייזע סיגנער.

אַ אַנגעוועהנער היגער בירגער האָט געמאַכט א סוף צו זיין רעפּען. ס'איז אַ גרויסער וועהטאָג אַבער דאס איז דאָך די פּערזאָנלעכע פראָגע פון דעם זעלבסט-מערדער. קומען צו געהן מאַן-כע יודען און נוצען אויס די טראַגעדי-יע, כדי אין צוזאַמענהאַנג דערמיט מלשין צו זיין אויף מענטשן, וועמענס געוויסען איז ריין פון יעדען חשד.

מען האָט דערצעהלט, אַז איינס פון די סיבות פון דעם טראַגישען פאַרפאַל האָט געוואָלט זיין, וואָס אַ היינע גרוי-סע פירמע האָט דעם אומגעקומענעם פּעהאַלטען געלד, און דאָס האָט מען גערעדט צווי אַפּען און מיט אַזאַ זי-יכוו?

ראַהמען פון דער מעגליכקייט דאָרט עפּיס צו שאַפֿען, אַבער דאס איז דאָך אַ טראַפּען פון ים, סך-הכל זענען 20 חלוצים בעשעפֿטיגט ביי דער ערד-אַר-בייט און די איבריגע מוזען זוכען אַר-בייט אין שטאָט, דאָן, וואו זענען די בלומען-זוכט, היטלער-זוכט, פרוכטען-זוכט, וואס דאָרט איז געווען לרוב.

מקוה-א פּרעכטיגע געביידע, וואס אַזעלכעס איז נישט בנמצא אין גאַנץ פּוילען; יעצט פאַלען שטיקער פון איהר און עס איז א סכנה, אַז זי זאָל נישט איינפאַלען, וואס פאַר אַ פּרעכטיגער בנין וואָלט דאס געקענט זיין, ווען זי זאָל ווערען געפֿעלט און אַפּגעהיטען דאָן די האַנדווערקער-שולע, איינע פון די וואונדערבאַרסטע אויסטוהען פאַר'ן יונגען יודישען דור, הינטק אויך אַנ-טער אויפ'ן געבייטע פון פינאַנציעלער הילף.

די דאָזאָרעס און פּרנסים האָבען פּעזוכט די אַלע אינסטוטוציעס און האָבען פּעסטגעשטעלט די דיאָנאָזע אַז אַלץ איז קראַנק, חרוב, אַ חולה מסופק, אַבער צי וועט אויך די קהלה-פּערוואַלטונג געפונען אַ רעצעפט צו דער קראַנקהייט.

זאָל מען האַפּען, כאַטש ס'איז אַ זעהר קנאַפע האַפּנונג, אַז ס'זאָל געפּ-נען ווערען די ריכטיגע רפואה פאַר אַזאַ קראַנקע קראַנקהייט...

לחיתן

נער נישט געמאָלדען. די יודישע קהלה האט זיך וועגען דעם ענין געוואָנדען צו דער קאָמוני-קאציע-געזעלשאפט, אויף וועלכער זי האָט געקומען אַ פאַרעווע תשובה. דאס קען אַבער אונז נישט בעפרי-דיגען, מיר פאַדערען פון דער אויסגאַ-בוסען-געזעלשאפט אַ קלאָרע תשובה.

די דיאָנאָזע פון דער קראַנקהייט איז שוין פּעסטיגעשטעלט, וואו איז אַבער די רפואה?

דעם פּערזאָנלעכע זונטאג און מאנ-טאג האָבען די קהלה-פאַרשטעהער מיט'ן קהלה-פּרעזעס אין דער שפיץ געמאַכט אַ בעזון אין די קהלה'שע אינסטיטו-ציעס, ווי: די גערטנער-פערמע, מקוה און האַנדווערקער-שולע. וואס זאָל איך אייך זאָגען, רבותי, צוזאָ פּערמאנען, צוזאָ פּערנעהם, איז ווייטליך נישט אַבזושאַצען. איך, למשל וועלכער בין בעקאָנט כמעט מיט אַלע קהלה'שע אינסטיטוציעס, האָב פוגדעסטוועגען נישט געהאַט דעם בע-גריף, אַז די היגע קהלה פּערמאנעט צוזאָ ריזיג פּערמאנעט.

נעמען מיר, למשל, די גערטנער-פערמע - 17 מאָרגעס ערד - וואס קען מען פון איהר אַלץ נישט מאַכען און פוגדעסטוועגען? דאס זי יעצט חרוב ומחרב. אמת, אַ גרויסער דאָנק קומט די חלוצים, די בויער פון אַ נייער וועלט, וועלכע בעמיהען זיך אין די

מיר פאַדערען פון די "סיטראָען" געזעלשאפט אַ קלאָרען ענטפער.

די היגע יודישע בעשעלערונג, וועלכע שטיצט אונטער די שטאַדיטשע אויטאָבוסען-קאָמוניקאציע, האָט דאָס רעכט צו פאַדערען, אַז איהרע אַנגע-שטעלע זאָלען זיך בעציהען צו די יודישע איינוואוינער מיט דעם זעלבן רעספּעקט און אכטונג, ווי צו די נישט-יודען.

וויסט איהר דאָך מסתמא וועגען אינצידענט פון אַ שאַפּער פון דער שטאַדיטשער אויטאָבוסען - געזעלשאפט מיט'ן היגען כלל-טהווער ה' ניעמיראָווס-קי, וועלכער האָט רעאַגירט דערויף, וואָס דער זעלבער שאַפּער האט בעת אַ מאַרשירט פון יודישע קינדער שיעור אַרויפגעפאַהרען אויף זיי און דאן זיך נאך ערלויבט מיאס צו פּעליידיגען דעם ה' ניעמיראָווסקי.

דער דאָזיגער שאַפּער, זעהנדיג אַז דער ה' ניעמיראָווסקי האָט ער געמאָלדען דער פאַליציי, אַז דער ה' ניעמיראָווסקי האט גאָר איהם פּעליידיגט, ווי אויך ס'אָנצען פּוילישע פאַלק...

נישט קוקענדיג דערויף, וואס ה' נ. האט געפֿעטען אין דער פּרעסע, אַז די עדות, וועלכע האָבען בייגעוואוינט דעם דאָזיגען אינצידענט, זאָלען זיך מעלדען, כדי אַבזוצוואַרפען דעם שוַנ-ליכען בלבול האט זיך ביז איצט קיי-
